

การดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านชุมชน (SML)
หมู่บ้านนาร่อง : กรณีศึกษา บ้านโคกสำราญ หมู่ที่ 1
ตำบลโคกสำราญ อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

สมบัติ จงจินากุล

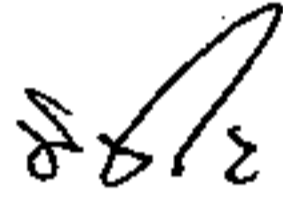
ภาคนี้พนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

พ.ศ.2549

การดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านชุมชน (SML)
หมู่บ้านนำร่อง : กรณีศึกษา บ้านโคกสำราญ หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสำราญ
อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

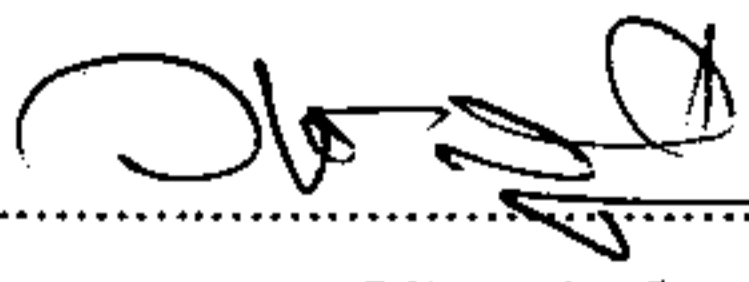
สมบัติ จงจินากุล
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบภาคนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ .... ประธานกรรมการ
(ดร.พิชาย รัตนคิดถกูล ภูเก็ต)

รองศาสตราจารย์ .... กรรมการ
(ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ .... กรรมการ
(พงษ์เทพ จันทสุวรรณ)

อาจารย์ .... คณบดี
(วิชัย รูปจำลึ)

วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2549

บทคัดย่อ

- ชื่อภาคนิพนธ์** : การดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านชุมชน(SML) หมู่บ้านนาร่อง : กรณีศึกษา บ้านโคกสำราญ หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสำราญ อำเภอลำลูกกา จังหวัดลพบุรี
- ชื่อผู้เขียน** : นายสมบัติ จงจินากุล
- ชื่อปริญญา** : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
- ปีการศึกษา** : 2549
-

การศึกษาเรื่อง การดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) : กรณีศึกษาหมู่บ้านโคกสำราญ หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสำราญ อำเภอลำลูกกา จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกศึกษาถึงผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) หมู่บ้านนาร่อง และประการที่สอง ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) หมู่บ้านนาร่อง ดำเนินการศึกษาในช่วงเดือนมิถุนายน 2548 ถึงเดือน กันยายน 2548 โดยศึกษาจากปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลกระทบ

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการศึกษาโดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้เทคนิค “Focus Group Discussion” โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ คณะทำงานหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้าน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า

1) ปัจจัยนำเข้าในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน(SML) หมู่บ้านนาร่องของหมู่บ้านโคกสำราญ ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน(SML) เป็นอย่างดี หมู่บ้านสามารถดำเนินงานตามขั้นตอนโครงการฯได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยมีคณะทำงานหมู่บ้านซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและมีประสบการณ์ในการบริหารกิจกรรมของหมู่บ้าน อีกทั้งยัง

ได้รับการสนับสนุนจากภายในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ ระดับตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสำราญเป็นอย่างดี การมีส่วนร่วมของของประชาชนทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการฯและสามารถใช้งบประมาณที่ได้รับ แก้ไขปัญหาเร่งด่วนของหมู่บ้านจนประสบผลสำเร็จ

2) กระบวนการดำเนินงาน ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้ดำเนินการด้วยเสียงส่วนมากและเป็นไปอย่างเปิดเผยและมีความโปร่งใส ส่งผลให้คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติครบถ้วน การรับฟังปัญหา/ความต้องการของหมู่บ้าน การเสนอปัญหา/ความต้องการ การจัดกลุ่มปัญหา/โครงการ การจัดลำดับความสำคัญ รวมทั้งการคัดเลือกโครงการและการจัดวงเงิน ใ้ใช้วิธีการกำหนดค่าคะแนนตามความสำคัญ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ทำให้ประชาชนมองเห็นสภาพและสามารถจัดลำดับความสำคัญได้อย่างชัดเจน การวิเคราะห์และจัดทำโครงการเพื่อใช้เงินงบประมาณโครงการฯ แนวทางการเงินและการจัดทำบัญชี การจัดซื้อ/จัดจ้าง การควบคุมงาน การตรวจสอบผลงาน ในการดำเนินงาน และการวางหลักเกณฑ์ต่างๆ ใช้วิธีการร่วมกันทำงานระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้านและผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านต่างๆของหมู่บ้าน ดำเนินการอย่างเปิดเผย และประชาสัมพันธ์รายงานผลความก้าวหน้าให้ประชาชนทราบเป็นระยะ คณะทำงานหมู่บ้านมีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ มีการบันทึกการประชุมอย่างชัดเจน

3) ผลที่เกิดขึ้น เมื่อดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) หมู่บ้านนำร่อง ได้ก่อให้เกิดความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการฯที่สามารถแก้ไขปัญหามอบหมู่บ้านได้อย่างสมบูรณ์ ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า และโครงการที่เกิดขึ้นสามารถใช้ในกิจกรรมหลายๆอย่างของหมู่บ้าน ทั้งในกิจกรรมส่วนรวมของหมู่บ้าน ซึ่งผลให้หมู่บ้านโคกสำราญเป็นที่ยอมรับของหมู่บ้านอื่นๆ เป็นตัวอย่างในการศึกษาดูงาน รวมทั้งทำให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านมากขึ้น แต่ผลโดยอ้อมในด้านการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสำราญเนื่องจากสามารถใช้งบประมาณเพียงพอ แต่โครงการฯสามารถทำให้หมู่บ้านมีความพร้อม และมีประสิทธิภาพที่จะดำเนินโครงการฯต่อไป และทำให้หมู่บ้านโคกสำราญ มีความเข้มแข็งที่บริหารกิจกรรมของหมู่บ้านต่อไป

ABSTRACT

Title of Research Paper : Operation of the SML Development Project in Pilot Communities : A Case Study of Ban Kok Samran, Moo 1, Tambon Kok Samran, Lerng Nok Tha District, Yasothorn Province

Author : Mr.Sombat Jongjinakul

Degree : Master of Arts (Social Development)

Year : 2006

The purpose of the study was twofold : (1) to investigate the operation of the SML development project in Pilot communities and (2) to find out the problems in operating the project . The study was conducted during June – September, 2005. The input factors, process and impacts.

This qualitative research studied related documents and research and conducted a field study for data collection. The data were collected by observation, interview and focus group discussion. The target group were community committees, community working groups, a community people, Head Officer of Tambon Administrative Organization of the tambon administrative organization, and community development officials.

The findings were summarized below.

1) SML inputs in Ban Kok Samran, a pilot community. The community people had a good knowledge and understanding about the operation of the SML development project. The community could carried out different procedures at a fast speed. The community working group had a good knowledge, understanding and experience in administering community activities. The community also received support from both in and outside the community -- district officers, tambon officers and the

Tambon Kok Ran Administrative Organization. The people actively participated in the project and had a sense of belonging to the project; therefore, the budget was spent solving urgent community problems successfully.

2) Operational procedures The operational process starting from selecting working group members by voting was candid and transparent, resulting in a working group with high qualifications who paid attention to the people's problems and needs. Scores were assigned to rank problems/needs according their priority. Then the problems and needs were grouped and projects were selected for allotting a support fund. The people were given an opportunity to participate in the activities; therefore, they could clearly see the priority of the projects. The community working group and the people with different experience worked together in analyzing the projects and using the budget to implement them, in setting financial guidelines and accounting, in procurement, in work control, in performance evaluation, and in establishing criteria and regulations. The operation was candid. The people were periodically informed of the progress of different projects. The working group convened regularly and minutes of the meetings were recorded.

3) Results. The SML project operation was very satisfying to the community people, since it could perfectly solve the community problems with a reasonable budget. The project created different community activities, making Ban Kok Samran be recognized by other communities as a model village for observation tours. Also, the community working group were more widely recognized by the community people. However, an indirect effect was that The Kok Samran Tambon Administration Organization did not allot an additional budget to the community because the current budget was enough to carry out its projects. The SML project made the community ready and efficient in running the project, and strong enough to manage the activities continuously.

กิตติกรรมประกาศ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชาย รัตนศิลา ฅ ภูเก็ต ที่กรุณาได้ตรวจสอบ ให้คำแนะนำด้านวิชาการ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย และปรับปรุงแก้ไขภาคนิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์เรียบร้อย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน พี่น้องชาวบ้านโคกสำราญ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) หมู่บ้านนาร่อง หมู่บ้านโคกสำราญ หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสำราญ อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ที่ได้อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่สำคัญ จนทำให้ภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

ขอขอบคุณ เพื่อนร่วมงานชาวพัฒนาชุมชน ครอบครัววงจินากุล พระคุณของแม่ ที่กรุณาให้การช่วยเหลือ สนับสนุน จนทำให้เกิดขวัญจิตรและกำลังใจในการศึกษาด้วยดีเสมอมา และขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะพัฒนาสังคมทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้ ประสบการณ์อันสูงส่ง อันเป็นสิ่งสูงค่ายิ่งแก่ผู้ศึกษาจนประสบผลสำเร็จ

สมบัติ จงจินากุล

ตุลาคม 2549

สารบัญ 18238

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
ABSTRACT	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญแผนภูมิ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตในการศึกษา	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีศักยภาพในการพัฒนา และการแพร่กระจาย	10
2.3 แนวคิดเรื่องการบริหารองค์กรในรูปแบบคณะกรรมการ	12
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	15
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง	23
2.6 แนวคิดเรื่องความรู้ และความเข้าใจ	25
2.7 แนวคิดทฤษฎีระบบ	27
2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 แนวคิดนำ และวิธีการศึกษา	34
3.1 แนวคิดนำ	34
3.2 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	36

	หน้า
3.3 วิธีการศึกษา	37
3.4 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล	37
3.5 การรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ	40
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	40
บทที่ 4 ผลการศึกษา	41
4.1 สถานที่ตั้งและองค์ประกอบด้านกายภาพ	41
4.2 ประวัติชุมชน	44
4.3 สถานะภาพทางเศรษฐกิจและอาชีพ	49
4.4 สัตว์ใช้งานและเครื่องจักรการเกษตร	51
4.5 การถือครองที่ดิน	52
4.6 รายได้และฐานะทางเศรษฐกิจ	52
4.7 การดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน(SML)	53
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	77
5.1 สรุปผลการศึกษา	77
5.2 ข้อเสนอแนะ	82
5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	83
บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	88
ประวัติผู้ทำภาคินิพนธ์	93

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
3.1	แสดงรายชื่อคณะทำงานหมู่บ้านที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	38
3.2	แสดงรายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้าน โลกสำราญ	39
3.3	แสดงรายชื่อประชาชนในหมู่บ้าน	39
3.4	แสดงรายชื่อผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบล โลกสำราญ	39
3.5	แสดงรายชื่อเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน	40
4.1	แสดงจำนวนประชากรและช่วงอายุประชากรของหมู่บ้าน	45
4.2	แสดงระดับการศึกษาของประชาชนหมู่บ้าน โลกสำราญ	48
4.3	แสดงรายชื่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยบ้าน โลกสำราญ	49
4.4	แสดงประเภทอาชีพของชาวบ้าน โลกสำราญ	49
4.5	แสดงการใช้พื้นที่นาแยกตามขนาดพื้นที่	50
4.6	แสดงรายได้ของชาวบ้าน โลกสำราญ	52
4.7	แสดงรายชื่อคณะทำงานหมู่บ้าน โลกสำราญ	60
4.8	แสดงปัญหา ความต้องการและ โครงการที่ประชาชนลงคะแนน	63
4.9	แสดงการลงคะแนนจัดลำดับปัญหา ความต้องการและ โครงการ	63
4.10	แสดงการลงคะแนนจัดลำดับปัญหา ความต้องการและ โครงการ	64
4.11	แสดงการลงคะแนนเพื่อคัดเลือกโครงการฯ	65
4.12	แสดงการลำดับโครงการจากคะแนนมาก ไปหาน้อย	66
4.13	แสดงการเหตุผลที่ประชาชนเลือกโครงการแต่ละ โครงการ	67

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ของแนวคิดเชิงระบบ	28
3.1 แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย	35